

МЕДИЦИНСКО СПИСАНИЕ

ИЗДАВА

ВАРНЕНСКОТО МЕДИЦИНСКО ДРУЖЕСТВО

ИЗЛИЗА НА 1, 10 И 20 ЧИСЛО СЪКИ МЪСЕЦЪ.

ЦѢНАТА ЗА ГОДИНА

Въ България 8 лева

„ странство 8¹/₂ „ златни

ПОДПИСКИ СЕ ПРИЕМАТЪ

ВЪ

РЕДАКЦИЈАТА НА „М. СПИСАНИЕ“

ВАРНА.

Съдържание: Нѣколко думи по набора въобще и по набора въ Варненскій окръгъ въ частностъ. — Терапевтическа гигиена. — Изъ медицинската преса. — За трансфузията (предиване кръвъ).

Нѣколко думи по набора въобще и по набора въ Варненскій окръгъ въ частностъ.*)

(Свършакъ).

Сега нека видимъ общия резултатъ на набора тази година въ града Варна, варненската околия и града Балчикъ съ околията; крайне съжелявамъ, че не располагамъ съ даннитъ за цѣлия окръгъ.

Въ Варна, варненската околия и Балчикъ съ околията сж преглѣдани всичко 770 души, отъ които годни сж намѣрени 358 души. Между различнитъ народности, тѣ се располагатъ така:

	Българи		Гараузи		Гърци		Бурменци		Турци		Татари		Цигани		Евреи		Венци	
	Число	сж	Число	сж	Число	сж	Число	сж	Число	сж	Число	сж	Число	сж	Число	сж	Число	сж
преглѣдани	404	52,34	116	15,0	26	3,35	15	2,0	169	22,0	24	3,0	10	1,3	6	0,78	770	
Годни	191	47,25	65	56,0	9	34,5	7	46,5	55	38,85	12	50,0	5	50,0	4	66,5	358	46,5
		53,35		18,0		2,5		2,0		18,0		3,35		1,4		1,0		

*) Продължение отъ Но. 10.

Процента на годнитѣ за всѣка народностъ е исчисленъ отъ числото на преглѣданитѣ младежи отъ нея народностъ по не отъ общото число на годнитѣ. Тѣй напр. българитѣ сж дали $47\frac{1}{4}$ годни отъ всѣки 100 преглѣдани българи; при сжщитѣ условия гагаузитѣ сж дали 56 годни на стотѣхъ, турцитѣ всичко 38,85, а гръцитѣ едва $34\frac{1}{2}$. Най долния редъ показва процента на новобранцитѣ отъ всѣка народностъ къмъ общото число взети новобранци. Тѣй напр. между взетитѣ новобранци, на сто души има $53\frac{1}{2}$ българи, 18 гагаузи, $2\frac{1}{2}$ гръци, 2 ерменци, 18 турци, $3\frac{1}{3}$ татари, $1\frac{1}{2}$ цигани и 1 евреинъ. Слѣдователно, при всичката смѣсеностъ на окръга, българитѣ даватъ повече младежи, отъ колкото всичкитѣ други народности взети наедно. Тука му е мѣстото да кажемъ, че у насъ нигдѣ не фигуриратъ неявившитѣ се по тазъ или оназъ причина; между тѣхъ сж повечето гагаузи, а най-много гръци; да предположимъ, че половината не сж се явили, и тогава ще получимъ за гръцитѣ най-много 6%, а за гагаузитѣ 25—30%, а българитѣ даватъ $52\frac{1}{2}$ %.

По долната таблица показва отношението на средния ръстъ къмъ средната широчина на гърдитѣ

	Българи	Гагаузи	Гръци	Ерменци	Мусулам.	Евреи	Всичко
Срѣденъ ръстъ	167,5	166,93	167,7	163,54	165,86	168,40	167,0
Срѣднa широчина на гърдитѣ	85,86	85,38	85,25	83,80	84,20	84,0	85,24
Разлика между половината ръстъ и широчината на гърдитѣ	1,61	1,92	1,40	2,0	1,27	—0,20	1,74

Всичкитѣ народности съ исклучение на евреитѣ даватъ широчина на гърдитѣ по-голѣма отъ половината на ръста, тѣй напр. българитѣ даватъ разлика 1,61 сант. гагаузитѣ 1,92. най-голѣма разлика даватъ ерменцитѣ, а евреитѣ даватъ отрицателна величина, широчината на тѣхнитѣ гърди е по-малка отъ половината на ръста. По нашия законъ годеиъ за военната служба се счита всѣки новобранецъ

у когото широчината на гърдитѣ да не бѣде по малка отъ половината на ръста, но за еврейтѣ сѣществува исклѹчение: тѣ се зематъ ако широчината на гърдитѣ бѣде до 2 сантим. по-малка отъ половината на ръста. Въобще прието е, че за да се признае младежа годенъ за военната служба, необходимо е не само широчината на гърдитѣ да не бѣде по-малко отъ половината на ръста, но да бѣде даже по-голѣма.

Но това правило не винаги може да се слѣдва защото тогава трѣбваше хора, съ високъ ръстъ на рѣдко да се взематъ. При рѣстението наедно съ ръста развиватъ се и гърдитѣ; това отношенне слѣдва до извѣстенъ предѣлъ, слѣдъ който развитието на гърдитѣ остава все повече и повече назадъ.

По долната таблица твърдѣ нагледно доказва това.

Р ъ с т ѣ			Широчина на гърдитѣ		
Сантиметра	души	%	Сантиметра	души	%
149	1	0,18	74	2	0,38
152	3	0,55	75	2	0,38
153	2	0,36	76	1	0,19
154	4	0,74	77	3	0,57
155	4	0,74	78	7	1,30
156	5	0,92	74—78	15	2,84
157—160	57	10,50	79	18	3,40
161—165	156	28,80	80	22	4,16
165—170	166	30,68	79—80	40	7,57
161—170	322	59,80	81—85	247	46,8
171—175	108	20,0	86—90	196	37,0
176	13	2,0	81—90	443	84,0
177	4	0,74	91	7	1,30
178	7	1,30	92	16	3,0
179	3	0,55	93	3	0,57
180	1	0,18	94	2	0,38
171—180	136	25,0	95	1	0,19
181	3	0,55	97	1	0,19
185	1	0,18	91—100	30	5,68
187	2	0,36			
190	1	0,18			
181—190	7	1,30			

Отъ нея се вижда, че между преглѣданитѣ новобранци най-много се срѣщатъ съ ръстъ 160—170 сант. (59,80%) и 170—180 сант. 25% т. е. на всѣки 100 души повикани младежи 60 души иматъ ръстъ отъ 160 до 170 и до 25 души ръстъ отъ 170 до 180. Отъ сжщата таблица виждаме, че най-много младежи (84 на стотѣхъ иматъ гърди 80—90 сантиметра, и само $5\frac{1}{2}$ на стотѣхъ иматъ гърди по-широки отъ 90 сантиметра. Приблизително такива цифри намира и Д-ръ Хибаумъ ¹⁾ за Кюстендилскій окръгъ; по отношение къмъ ръста твърдѣ приблизителни къмъ нашитѣ цифри представлява набора въ Петербургъ за периода 1874—1884²⁾ и набора за цѣлата Россия за сжщия периодъ³⁾.

Условно и временно освобождени. Долната таблица показва числото на освобожденитѣ за една година и условно освобожденитѣ по семейно положение.

Освободени	Българи		Гагаузи		Гръци		Ерменци		Турци		Татари		Цигани		Евреи		Всичко	
	Число	‰	Число	‰	Число	‰	‰	Число	‰	Число	‰	‰	‰	‰	Число	‰		
За 1 година																		
1) малѣкъ ръстъ . .	8	2,0	3	2,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1,4
2) по младостъ . . .	20	4,9	6	5,0	3	11,6	—	—	21	12,5	—	—	—	—	—	50	6,5	
3) тѣсни гърди . . .	67	16,5	11	9,5	3	11,6	2	13,3	22	13,0	3	12,5	2	20,0	1	16,6	111	14,4
	95	23,3	20	17,0	6	23,0	2	13,3	43	25,0	3	12,5	2	20,0	1	16,6	172	22,3
4) ученици	4	1,0	—	—	—	—	1	6,6	—	—	—	—	—	—	—	—	5	0,6
5) по сем. положение																		
§ 17 в.	54	13,0	19	16,3	6	23,0	3	20,0	40	23,7	8	33,0	1	10,0	1	16,6	132	17,0
§ 17 д.	—	—	—	—	—	—	—	—	5	2,8	—	—	—	—	—	—	5	0,6
§ 17 е.	4	1,0	—	—	—	—	—	—	1	0,5	—	—	—	—	—	—	5	0,6
Всичко . . .	157	38,6	39	33,3	12	46,6	6	40,0	89	52,0	11	45,0	3	30,0	2	33,3	319	41,5

Най-много освобождени за една година, както се види даватъ турцитѣ, слѣдъ тѣхъ, идатъ българитѣ, гръцитѣ, циганитѣ, гагаузитѣ, евреитѣ, ерменцитѣ и татаритѣ. Цѣлото число на освобожденитѣ за 1 година представлява 22,3%. Въ Англия⁴⁾ въ 1883 не сж приети на служба по причина на малъкъ ръстъ и тѣсни гърди 14,9%; като извадимъ отъ нашата цифра освобожденитѣ по младостъ (които съвсѣмъ и не трѣбвало би да фигуриратъ) които съ-

1) Военно-санитарное Дѣло 1885 г. Но. 49.

2) " " " 1885 г. Но. 24.

3) " " " 1887 г. Но. 2.

4) " " " 1885 г. Но. 33.

ставяватъ 65% ще получимъ цифра 25,8% — а въ Россия презъ годинитъ 1874—1884 освобождени сж 14,4 — приблизително сжщото¹⁾, Нѣма съмнѣние, разумѣва се, твърдѣ голѣма смѣлость ще бжде да правимъ какъвъ годѣ изводъ отъ сравнение цифрата получена отъ 1/2 окръгъ, съ тази за цѣлата Англия.

Между освобожденитъ по семейно положение най-голѣмъ процентъ даватъ татаритъ, слѣдъ тѣхъ турцитъ, послѣ идатъ гърцитъ, ерменцитъ, гагаузитъ, българитъ най-малкъ процентъ даватъ циганитъ. Ето защо азъ въ началото говорихъ, че семейнитъ списъци на мухамеданското население е най-трѣнливата работа въ наборнитъ компени.

Освободени за винаги по болѣсть. Въ долната таблица се показани различнитъ болѣсти по които сж освобождени повиканитъ младежи.

Освободени по болѣсть		Българи	Гагаузи	Гърци	Ерменци	Турци	Цигани	Всичко
По § 1 и 9 (Scrophulosis)						1		1 0,13
"	6 А Хронич. язви по кожата	1						1 0,13
"	12 А (Caries (живеница)		1					1 0,13
"	14 А (Вѣнкашн. болѣсть) epilepsy	1						1 0,13
"	18 А Слабоумие		2					2 0,26
"	17 и 54 Треперанне и бол. на сърцето	1						1 0,13
"	19 А Келъ (Favus)					1		1 0,13
"	28 А Стафилома		1					1 0,13
"	29 А Слѣпота на 1 око	1						1 0,13
"	30 А Ослабване на зрѣнието	1		1		1		3 0,4
"	35 А Defectus membr. tympani (глухота)	2						2 0,26
"	53 А Хронический бронхитъ	6						6 0,78
"	54 А Органч. болѣсть на сърцето	1					1	2 0,26
"	55 А Орган. бол. на черния дробъ	1						1 0,13
"	56 А Кила (herniae inguinal)	5	1		1	1		8 1,0
"	65 А Задържанне яйцето въ пахов. кан.	1						1 0,13
"	66 Hydrocele (водянка на яйцето)					1		1 0,13
"	67 Varicosele	3						3 0,4
"	69 Искривяване на таза	1				1		2 0,13
"	73 А	2				1		3 0,4
"	78	1						1 0,13
"	80 Искривяване на прѣститъ	1						1 0,13
"	83 Излишни прѣсти					1		1 0,13
Всичко . .		29	7	5	4	2	1	54
		2	1	3	8	1	6	6
		8	1	6	6	8	4	7
		1	1	10	0	4	6	0

1) Военно-санитарное дѣло 1987 г. Но. 2

негоднитѣ отъ всѣка болѣсть по отношение къмъ общото число на негоднитѣ.

Название на болѣститѣ	Число	%
Scrophulosis (§§ 1 и 9 А)	12,17	
Хронически язви на краката (§ 6 А)	12,17	
Живиница (caries) § 12 А	12,17	
Вънкашна болѣсть — epilepsy (§ 14 А)	12,17	
Слабоумие (§ 18 А)	24,35	
Треперание и органическа болѣсть на сърдцето (§§ 17 и 54)	12,17	
Келъ — Favus (§ 19 А)	12,17	
Стафилома (§ 28 А)	12,17	
Слѣпота на едното око (§ 29 А)	12,17	
Ослабване зрѣнието (§ 30)	36,52	
Пробиване ушното тѣпанче — defectus tympani (§ 35)	24,35	
Хронический бронхитъ (§ 53 А)	613,00	
Органическа болѣсть на сърдцето	24,35	
Органическа болѣсть на черния дробъ	12,17	
Изсипване — кила (hernia inguinalis § 56)	817,35	
Задържане на яйцето въ паховия каналъ (§ 65 А)	12,17	
Водянка на яйцето (hydrocele § 66 А)	12,17	
Расширение венитѣ на семенната грѣвъ (§ 67 А)	36,52	
Искривяване таза (§ 69 А)	12,17	
Счупвания коститѣ и неестественни стави (§ 73 А)	36,52	
Недостатѣкъ на прѣсти на рѣдѣтѣ (§ 78 А)	12,17	
Свиване на прѣститѣ (§ 80 А)	12,17	
Излишни прѣсти (§ 83 А)	12,17	

Грамотността и бѣлѣженето отъ сипаницата представляватъ слѣдующитѣ данни

	Българи		Гагаузи		Гръци		Ерменци		Турци		Татари		Цигани		Евреи		Всичко	
	Число	%	Число	%	Число	%	Число	%	Число	%	Число	%	Число	%	Число	%	Число	%
Грамотни	208	510	30	25	17	65	8	53	23	13	28½		6	100	294	38		
Бѣлѣжени	299	71	82	70	15	58	14	93	58	34	28½	3	30	6	100	379	49	

Отъ тази таблица се вижда, че най-грамотнитѣ сѣ еврейтѣ, слѣдъ тѣхъ грѣцитѣ, ерменцитѣ, българитѣ, гагаузитѣ, турцитѣ и татаритѣ а между циганитѣ нѣма ни единъ който да умѣе да чете. Евреитѣ всички знаятъ да четатъ, българитѣ и ерменцитѣ даватъ почти еднакъвъ

процентъ на грамотнитѣ. Евреитѣ и по отношение къмъ бѣлѣжението отъ сипаницата стоятъ на първото мѣсто всичкиятъ преглѣдани въ комисията евреи бѣха бѣлѣжени слѣдъ тѣхъ идатъ ерменцитѣ (93%), българитѣ, гагаузитѣ, гърцитѣ, турцитѣ, циганитѣ и татаритѣ.

Свършвамъ настоящата си статия, като обичамъ да се надѣвамъ, че почитаемитѣ колеги, които участвуватъ въ наборнитѣ комисии, не ще се откажатъ да съобщятъ и тѣ отнѣзи данни, съ които тѣ разполагатъ. Желателно би било да не пропадеше такавъ единъ цѣнний материалъ. Статистическитѣ данни на наборнитѣ комисии наедно съ другитѣ ще ни даждъ доста ясна картина за физическото състояние по здравието на нашето население и болѣститѣ, които най-често се срѣщатъ между него.

Д-ръ Севвовъ.

Терапевтическа игиена

За питиетата *)

Питиетата могатъ да се раздѣлятъ на 3 дѣла: вода, ароматически питиета и спиртни питиета.

Водата играе твърдѣ важна роль въ хранението на човѣка; тя сѣставлява повече отъ двѣ третини на тѣлото (70 на 100) и е съвършенно необходима за храната на човѣка. Като се смѣтатъ и воднитѣ принципи, които се съдържатъ въ разнитѣ храни, човѣкъ трѣбва да зема на день 3,000 грамма вода.

Водата съдържа въздухъ и соли. Въздуха е съвършенно потребенъ за да бѣде водата добра за пиење. Спорѣдъ Boussingault водата трѣбва да има поне отъ 20 до 50 кубически сантиметра въздухъ на литръ; този въздухъ трѣбва да е съставенъ отъ 8 до 10 на 100 вжгленна киселина и единъ смѣсъ отъ кислородъ и азотъ въ размѣръ на 30 до 37 на 100 кислородъ и отъ 63 до 70 на 100 азотъ.

Когато водата е лишена отъ тѣзи газове, тя бива тежка и не-смилателна; — нѣщо което се случавъ, когато водата е варена или произлиза отъ планинскитѣ ледове. Въ варената вода вкарваме въздухъ посредствомъ биение, а въ водата отъ ледоветѣ природата ис-

*) Продължение отъ Н.о 10.

пълнява това посредствомъ водопадитѣ, които водата прави въ течението си.

Солитѣ и тѣ както въздуха потрѣбни ли сж за да бжде водата добра за пиение и химически чистата вода не е ли най добрата?

Въ Франция, отъ опититѣ на Dupasquier, а особено на Vois-singault, се мисли че за да бжде водата добра за пиение нужно е тя да съдържа поне 50 сантиграмма соли (карбонати, сулфати и др.) на единъ литръ (1000 гр.). Тѣзи соли били съвършено необходими за образуването на скелета особено въ първата възраст на чловѣка и на животнитѣ. Това мнѣние не е прието въ Англия и Frankland мисли, че тѣй като чловѣкъ намира въ храпата спужното количество варъ за хранението, то водата за пиение трѣбва да се доближава повече до дистилированата и провѣтрена вода. Както и да е, но когато водата съдържа много варови соли, тя бива тежка и причинява запичание.

Въ терапевтиката се употребява варовата вода въ лѣкуването на поноса. Размѣсена съ мѣко варовата вода увеличава запичителнитѣ му свойства.

Водата съдържа голѣмо число микро-организми, които могат да се раздѣлят на три дѣла: едни полѣзни, други безразлични, трети вредителни. Първитѣ отнематъ въглерода отъ въглената киселина и освобождаватъ кислорода, слѣдователно провѣтряватъ водата. Това свойство иматъ нѣкои алги съдържащи хлорофилъ. Вредителни микро-организми сж микробититѣ на гниенето. Тѣ издаватъ азотъ подъ видъ но амониакъ и правятъ водитѣ вонещи и вредителни. Тѣзи води съдържатъ сжщо микро-организмитѣ на заразителнитѣ болѣсти, между които на първо мѣсто трѣбва да спомѣнемъ онѣзи на холерата и на тифусната треска (тежката болѣсть). Най послѣ тѣ съдържатъ яйцата на разни ентозоери (глисти и др.) и ние знаемъ че водата умърсена съ испражненията на кучета, които иматъ мѣхурчеста глеста, като се пие отъ хора произвежда въ тѣхъ хидатически мѣхури.

Както е доказалъ Gérardin, безъ да изслѣдваме микро-организмитѣ на водата, можемъ да сждимъ за свойствата ѳ отъ растенията и животнитѣ които тя съдържа. Ако покрай водата расте кресонъ тя вода е добра, ако ли расте водна леща, водата не е добра. Въ която вода нѣма ни риби, ни молуски, тя вода не е добра за пиение.

Температурата на водата има извѣстно значение. Леда, зетъ въ малко количество, възбужда пищеварителнитѣ дѣйствия и понижаватемпературата. Спорѣдъ Liebermeister температурата се понижават на 0,45, а спорѣдъ Winternitz на 0,22 подъ мишинцата. Ако се употре-

бява повече леда раздражава чървата и произвежда поностъ; тъй въ топлиятъ страни, гдѣто се употрѣблява много ледена вода, както и въ Съединенитѣ Щати, повечето случаи на стомахо-чревнитѣ разстройства зависятъ отъ нея.

Колкото до общо-охладителното дѣйствие на студената вода, ако то може да произведе нѣкои кръвни приливи и даже истински пневмонии, както се е забѣлѣжило влѣдствие на промиванне стомаха съ твърдѣ хладна вода, можемъ да извлечемъ отъ него полза като средство антитермично въ трескави процеси; въ пневмонията и въ тифусната треска извличаме значителна полза отъ студениятъ питиета.

Напротивъ, топлата вода възвишава температурата на тѣлото и може да се каже че всичкитѣ испотителни тизани (чаево) дължатъ свойствата си не на лѣчебнитѣ начала, които тѣ съдържатъ, но на възвишената си температура, съ изключение само на *jaborandi*, който чрезъ своя алкалоиденъ принципъ пилокарпина дѣйствува право на потнитѣ жлезди. Тѣзи топли питиета ни принасятъ голѣма полза въ началнитѣ периоди на изривнитѣ трески, но отъ смилателна точка на глѣдание, тѣ бъркатъ на пищеварението, предизвикватъ бълвания и не потоляватъ жаждата.

Всичкитѣ части на пищеварителния каналъ могатъ да всмукватъ вода, — отъ устата до правото чрво слизистата кожаца има свойство да всмуква. Това доказва какъ хора, които безъ да вкарать въ стомаха си нѣкои питиета, а само като ги държатъ въ устата, могатъ да представляватъ признаци отъ отраванне. Вкусачитѣ, като испытватъ виното, турятъ го въ устата си гдѣто го размѣсватъ малко съ въздухъ посредствомъ языка и послѣ го исплюватъ; при все това има случаи, гдѣто такива вкусачи сж представлявали признаци на алкоолическо отраванне. Жидкоститѣ най много се всмукватъ въ чрвото. Béclard е доказалъ че водата върви много скоро въ пищеварителния каналъ; въ двѣ минути е дошла въ дуоденума у единъ чловѣкъ който ималъ фистула на дуоденума, а въ шестъ минути е стигнала въ слѣпото чрво на единъ конь. D. Beaumetz е правилъ опити за да види колко бързо водата изчезва въ стомаха. Въ средно число той намѣрилъ че въ единъ часъ преминува една литра вода отъ стомаха въ чрвото.

Всмуканата вода бързо се псхвърля чрезъ бжбрецитѣ; тя никога не се натрупва въ кръвта и не произвежда никакво измѣнение на хемоглобина. Leichtenstern не е намѣрилъ никакво измѣнение въ състава на кръвта у единъ чловѣкъ който билъ испилъ 7 литри вода. Това бързо всмукване и не помалко бързо псхвърляне на водата чрезъ пикучта достатчно обяснява диуретическитѣ

(мочегоннитѣ) свойства на водата Bouchardat справедливо е казалъ че водата е най доброто и най силното мочегонно средство.

Повечето отъ минералнитѣ води, наречени *мочегонни*, като Contrexéville, Evian, Vittel и др. дължатъ това свойство на това, че като се понасятъ легко отъ стомаха, всмукватъ се въ голѣмо количество и лесно се отдѣляватъ. Това мочегонно свойство на водата е твърдѣ важно, за което и много се прилага въ лѣкуванието на болѣститѣ.

Колкото до влиянието на водата върху храненнето, то се упо-мѣна въ изучаванieto на първоначалнитѣ хранителни принципи (Вижъ Медиц. Списание 1886 год. стр. 536). Едни испитатели поддържатъ че водата увеличава отдѣляването на уреята и така дѣйствува като слабително, а други потвърдяватъ че водата не увеличава уреята.

Въ вулканическата областъ на средна Франция, Auvergne, има много източници отъ вода, която съдържа въгленна киселина Тѣзи води не различаватъ много отъ обикновената вода за пиение, освѣнѣ по голѣмото количество въгленна киселина, сж познати подъ името столови води. Тѣзи води сж: Saint Galmier, Condillac, Chabetout, Morny-Châteauneuf и др.

Тѣ сж твърдѣ чисти, приятни за пиение, и чрезъ своята въгленна киселина успокоиватъ стомаха и уредяватъ пищеварението. Спорѣдъ тѣхната чистота, тѣ трѣбва да се употребляватъ особено въ време на епидемия. Не трѣбва обаче да ги пиемъ исклучително, защото стомаха навикнува и повече не може да мели безъ газови води; подирѣ тѣ уморяватъ стомаха. Не трѣбва да забравяме че нѣкои болни съвсемъ не понасятъ тѣзи води защото имъ произваждатъ раздражения на пищеварителния каналъ.

Наредъ съ минералнитѣ води трѣбва да се каже нѣщо и за искусствено-приготвенитѣ минерални води, както Селцерскитѣ води, които сж по-долни отъ първитѣ. Желателно е естественитѣ минерални води да замѣстятъ искусствениитѣ, нѣщо което е възможно като се намали цѣната на първитѣ.

Неудобствата на Селцерската вода сж много, съединението на въгленната киселина съ водата не е толкова тѣсно, тѣй щото газа се отдѣлява твърдѣ бързо когато водата влѣзе въ стомаха. Този газъ съдържа често нечистотии, които зависятъ отъ лошава фабрикация; освѣнѣ това присѣтствието на въгленната киселина не бърка на нечистотата на водата и не представлява гаранции противъ нечистотитѣ, които могатъ да се намиратъ въ водата. Най послѣ, спорѣдъ Armand Gautier, запушалкитѣ на сифонитѣ като съдържаатъ олово, този металъ почти винаги се намира въ искусствениитѣ Селцерски води.

Въ отдѣла на ароматическитѣ питиета влизатъ всички онѣзи, които съдържатъ единъ алколоидъ, който Runge е открилъ въ 1820 год. въ кафето и го нарекълъ кафениъ който Oudry е намѣрилъ въ 1827 год. въ чая, подъ име теинъ, който Martins е извадилъ отъ *Paullinia sorbilis* и най послѣ Hoeschel и Schlagdenhauffen сж намѣрили теоброминъ въ kola (растение).

Употрѣбленieto на ароматическитѣ питиета, които иматъ за основа кафениъ или неговитѣ пзомерп, е много по распространено отъ колкото онова на спиртнитѣ пиета.

Много мнѣния сж били изказани върху физиологическото и igienическо дѣйствие на кафето. Тѣ могатъ да се групиратъ въ три отдѣла: спорѣдъ едни кафето намалява количеството на уреята, то било една спестителна храна; спорѣдъ други то не измѣнява уреята, но има свойства силопроизводни, най послѣ спорѣдъ трети кафето е една храна.

Спорѣдъ първата теория кафето намалявало уреята, не храняло, но препятствувало на слабението. Това е теорията на спестителнитѣ храни. Спорѣдъ втората теория нито кафето, нито кафенна не измѣняватъ количеството на уреята. Gubler като поддържа сжщата теория счита кафето за подкрѣпително или по добръ за силопроизводно вещество.

Най послѣ Рауен е доказалъ че кафето съдържа азотъ и то въ значителна пропорция, въ зеленото кафе 4,48 на 100 а въ печеното 1,75. Той доказва още че смѣса отъ кафе и млѣко е много хранителенъ, понеже въ единъ смѣсъ отъ 500 грамма кафянъ настой, 500 грамма млѣко и 75 грамма захаръ съдържа 45 грамма азотно вещество и 100 грамма водовжглероди и соли. Това мнѣние сподѣлятъ и Fleury, и Bouchardat, и Jomand и фактоветѣ имъ даватъ пълно право, защото ние виждаме че голѣма часть отъ населението на Европа (въ Германия, въ Швейцария, въ Англия) намира този смѣсъ отъ кафе или чай съ млѣко за добра храна.

Прочее, по азота който съдържа, кафето е една храна. Последнитѣ опити на Guimaraes показватъ, че слѣдъ приеманieto на кафе, уреята се увеличава.

Но освѣнъ това кафето има и свойства подкрѣпителни върху кръвообращението и върху нервния системъ. Всичкитѣ испитатели единодушно доказватъ че подъ влиянието на кафето биенieto на сърдцето става по бързо и по силно (енергично), кръвообращението се усилюва и пикучѣта става по изобилна. Освѣнъ това или чрезъ усиляването на кръвообращението, или чрезъ право дѣйствие върху нервнитѣ елементи, кафето дѣйствува направо върху мозѣка, за това сж и казали че кафето е „умствено питие“.

Спорѣдъ това тройно дѣйствие върху хранението, върху кръвообращението и върху нервния системъ кафето е едно чудесно подкрѣпително и можѣ да се каже че благодарение на кафяната супа Французскитѣ войски сж могли да пренесжтъ най мжчнитѣ войни подѣ горѣщия климатъ на Алжирия. Тѣй сжщо благодарение на кафето, което взе вече да се разпространява по селата, селянина пренесе усилената работа въ време на жетвата.

Кафето се употребљава слѣдъ като се опече. Рауен е показалъ какви измѣненія ставатъ въ зърното на кафето, когато се пече; кафейния и кафейния хлорогенатъ се раздѣля и една частъ отъ кафейна остава свободна.

Кафето се приготвлява по много начина, но два отъ тѣхъ сж най много употребителни: настоя и възвара. Въ Европа почти исклучително се употребљава настой отъ кафе, а въ источнитѣ народи на противъ се употребљава само възвара и ако върваме на тѣхнитѣ думи свареното кафе съхранявало своитѣ подкрѣпителни и хранителни свойства, а изгубвало възбудителнитѣ си свойства.

Спорѣдъ разнитѣ му физиологически свойства кафето, както и неговитѣ однородни: чая, матето, гараната, колата се употребљава въ лѣкуванието на множество болѣсти. Спорѣдъ тоническото му дѣйствие върху кръвообращението се употребљава въ лѣкуванието на болѣститѣ на сърдцето. Спорѣдъ диуретичекитѣ (мочегонни) свойства се употребљава въ лѣкуванието на идропизитѣ, на пѣсьчната болѣст и на подаграта. Спорѣдъ тоническото му дѣйствие върху мозъка се употреблява въ лѣкуванието на мигрена и главоболнето. Най послѣ кафето се употребљава въ сплитаннето на чървата и противъ отрованието съ опиумъ (афронъ).

Колкото до кафето което правятъ отъ печени желѣдъ и цикория, то може да бѣде хранително, но като не съдържа кафейнъ, лишено е отъ подкрѣпителнитѣ и възбудителни свойства на обикновеното кафе. — (слѣдва)

Изъ медицинската преса.

Sparteinum sulfuricum като средство при сърдечнитѣ болѣсти.

Sparteinum sulfuricum е алкалоидъ откритъ отъ Stenhouse въ 1851 г. и введенъ въ употребление прѣди двѣ години отъ парижския клиницистъ G. Sée, като средство противъ болѣститѣ на сърдцето Чистия спартеинъ е безцветна алкалий на течностъ, кипи при 287° C., има горчивъ вкусъ, съ киселинитѣ образува соли, които лесно се кристализуватъ. Въ медицинската практика употребљава въ сѣрнокислий спартеинъ, който има форма на ромбодрически кристали, има горчивъ вкусъ. Фармакологическитѣ свойства на това средство е изуча-

валъ Tick (1873 г.), които е констатиралъ, че спартеина освѣтъ че има слабо наркотическо дѣйствие, но унищожава рефлекторната възбудимостъ на гръбначния мозъкъ, парализува двигателнитѣ нерви, окончатията на блуждающитѣ нерви (n. vagi) така сжщо и задържвателнитѣ нерви вътрѣ въ сърцето и най-послѣ центра джханието. При изслѣдване влиянието на това средство върхъ хората, Frommüller е забѣлѣжилъ неговото диуретическо свойство, а Laborde и Legris сж намѣрили освѣтъ това, че спартеина усиља дѣятелността на сърцето, продължава систолата и прави пулса по-бавенъ. Терапевтическото влияние на това средство е било изучавано при постелката на болния въ клиникитѣ на G. Sée, Nothnagel'a и F. Mayer'a.

Французскія клиницисѣ сж отнася сж особена хвалба за спартеина; по неговитѣ наблюдения това средство благотворно дѣйствува при страданията на сърдечния мускулъ — имаме ли работа сж заморяване или органическа болѣстъ на мускула — и при неправилия и бавенъ пулсъ. При употреблението на това средство забѣлѣзватъ сж слѣднитѣ постоянни ефекти: възстановява сж ослабналата дѣятелностъ на сърдцето и даже на скоро отъ колкото при Convallaria или Digitalis, уравнива сж нарушениия ритмъ на сърдцето и пулса става по-честъ. Спартеина дѣйствува твърдѣ скоро; вече $\frac{3}{4}$ —1 часъ слѣдъ приеманieto и сж дрѣжи до 3—4 дни слѣдъ прекратяванието кумулятивно дѣйствие не е било забѣлѣжено, тѣй сжщо не сж забѣлѣжени други лоши вънкашни дѣйствия ни по отношение къмъ пищеварителния апаратъ ни по отношение къмъ нервната система.

Отзивитѣ на нѣмскитѣ клиники не сж тѣй благоприятни; така Vogt, който е наблюдавалъ дѣйствието на това средство върхъ болнитѣ въ виенската клиника на проф. Nothnagel'a макаръ че констатира възбуждающето дѣйствие на това средство върху дѣятелността на сърдцето, а сжщо диуретическитѣ му свойства, но при все това счита го по-долу отъ дигиталиса; въобще по мнѣнието на Vogt спартеинъ е показанъ при недостатъцитѣ на сърдцето сж или безъ разстройство компенсацията, при недостатъчността на сърдечния мускулъ безъ страдание на клапитѣ, при възпаленията на перикардия и най-послѣ като вспомагателно средство при употреблението на дигиталиса.

Д-ръ Leo, който е употреблявалъ спартеинъ у 20 болни въ берлинската поликлиника, идва до заключение, че най-главното дѣйствие на спартеина е диуретическо, при това той дѣйствува и тамъ гдѣто дигиталиса никакъ не дѣйствува. Колкото до въпроса, какъ сж усиља диуреза, то предъ видъ че по наблюденията надъ болнитѣ давлението на кръвта подъ влиянието на спартеина не сж дига, Leo мисли да обясни диуретическитѣ свойства на спартеина сж това

че той, спартеина, благотворно влияе върхъ епителія на бѣбрецитѣ. Освѣнъ това Лео забѣлѣжилъ че спартеина дѣйствува твърдѣ успокоително при сърдцебнението при болкитѣ въ областъта на сърдцето и при стенокардическитѣ инсулти; при туй въ нѣкой случаи въ сжщото време се е поправвала нарушената дѣятелность на сърдцето, напр. изгубвала се е аритмията; въ други случаи се е забѣлѣжвало само премахнувание на субективнитѣ припадѣци отъ страна на сърдцето. По мнѣнието на Л. спартеина трѣбва да се употрѣбѣва като *diureticum*, особено при страданията на сърдечния мускулъ въ периода когато компенсацията е разстроена.

И така поменатитѣ кратки свѣдения за свойствата на спартеина, а особено клиническитѣ наблюдения макаръ и да не сж достатъчно пълни и довършени, при все това даватъ ни право да се надѣваме, че това средство ще има значение при лѣкувание болѣститѣ на сърдцето и бѣбрецитѣ.

Sparteinum sulfuricum се дава отъ 0,001—0,25 *pro die*, а средне може да се даде 0,02 *pro doti* и 0,1 *pro die*. Предписва се въ растворъ

Rp. *Sparteum sulfurici* 0,4

Pulv. rad. *Liquiritiae*

Succi *Liquiritiae* q. s.

Ut. f. pilul. No 20

S. 2—4 пѣти по 1 полюсия.

Rp. *Sparteum sulfurici* 0,2

Syrupi corticis aurantiorum 100,0

S. 2—4 пѣти на день по 1 чайна лѣжичка съ вода.

(„Еженедѣльная клиническая газета“ 1887 г. № 1).

Д-ръ С.

За трансфузията (преливание кръвъ) и инфузията,

отъ М. А. Landerer.

Многото смъртни случаи, които автора наблюдавалъ слѣдъ кръвната трансфузия накарали го да дири причинитѣ на тия нещастия и средствата за да може да ги спре. Кръвта, която ще се спринцува, ако и да ѝ се отнема фибрината, може да се образува фибриновъ квасъ, и по това опасность за засирване на кръвта въ сждинитѣ въ които дефибринованата кръвъ се вкарва; трѣбва прочее да се търси какъ да се въспрепятствува на образуването на тоя квасъ или да се обезсилн дѣйствието му, или пакъ вмѣсто кръвъ да е спринцова една друга приспособима жидкость. Дѣйствително,

слѣдъ голѣми кръвоизгубвания, това което прави опасността или причинява смъртъ не произлиза отъ нѣманието на кръвни глобулчета (зрънца), на емоглобина или на кислородъ, но произлиза повече отъ механическата не съразмѣрностъ, която става между обема на сждинитѣ и тѣхното съдържимо, и така дохожда едно положение на не точно пълнение на сърцето; прочее най добръ ще бѣде да се спринцова една друга приспособима жидкостъ за да се преостанови равновѣсието и да може да се спомогне на останалитѣ кръвни тѣла да дѣйствуватъ и да се размножаватъ. Автора правилъ много опити върху животни; и ето до какви заключения е дошелъ :

1-о Трансфузията на кръвъ е опасна и безполезна.

2-о Инфузията преготвена съ единъ алкалнитъ растворъ отъ морска солъ не се показва достаточна полезенъ въ голѣмитѣ кръвоизгубвания (които надминуваъ 4. 5 на 100).

3-о Раствора, които произлиза отъ смѣсаннето на захаренъ растворъ съ луговия растворъ на морската солъ, е за предпочитание, защото тоя растворъ благоприятствува за преминуващето на влагитѣ въ сждинитѣ, съставява една хранителна материя която тутакси може да се асимилира, и повече се приближава по гъстината си съ кръвта, и увеличава кръвното напругание.

4-о Освѣтъ това тоя растворъ отъ захаръ и солъ може да бѣде твърдъ много полезенъ въ нѣкои отраввания, като въ отраванията съ нитробензина, хлоралъ и пр. тъй като въ тия случаи не е нужно да се спринцоватъ червенитѣ кръвни тѣла.

5-о Въ нѣкои случаи, когато има просто водно изгубване, както въ холерата, просто раствора отъ хлористий натрий е за предпочитание. (Archiv. f. pathol. Anatomie, 1886 Bd Cv, нефт 2.) п.

Редакцията на Медицинско Списание извѣстява, че се намиратъ превързани въ единъ томъ броеветѣ отъ първата година. Желаящитѣ да се снабдятъ се отнасятъ направо до Редакцията, като същевременно впесатъ стойността 8 лева въ пощенски записъ или бонъ.

РЕДАКЦИЯТА.